

Analysis Reporting

- Cricket Record
- Weather Report
- School/Class Result

Note:- Teachers are requested to demonstrate some other popular software for word processing, presentation and spreadsheet, which support Hindi and or some other Indian language(s)

PRACTICAL

Term I

One Practical Paper

Duration of Examination : 2 hours

Marks : 30

Distribution of Marks

(a) Hands on Experience (2 Exercises)	
i. Windows operating System	5 Marks
ii. MS Word	10 Marks
(b) IT Application Report File	10 Marks
(c) Viva	05 Marks

Design of Practical Question Paper

There is no preset question paper provided by the Board for conducting practical examination. This flexibility has been provided to give more freedom to the examiners for the improvement of practical examination, keeping in view the resources and other facilities available in the laboratory of the school. However, detailed instructions on the basis of syllabus, distribution of marks and conduction of practical examination has been provided. Examiners can set the question paper according to the prescribed Curriculum and distribution of marks.

(A) Hands on Experience

15 Marks

- (i) Windows operating System

05 Marks

To test some of the following basic system operations on file/folder(s):

- Create
- Rename
- Copy/Cut/Paste
- Delete
- Commands related to Notepad/Word pad /Paint.
- Using Clipboard

(ii) MS Word

10 Marks

A paragraph in MS Word incorporating some of the tools given below to be tested during the examination:

- Editing and formatting text and paragraph
- Page and paragraph set up
- Inserting pictures and Word Art.

(B) IT Application Report File

10 Marks

Students are supposed to mark a IT Application Report File containing real life assignments using paintwork Pad, Notepad and MS Word. File must have printouts of the following:

At least 10 documents of MS Word

At least 3 drawings using paint

(C) VIVA

05 Marks

Term II

One practical Paper

Duration of Examination : 2 hours

Marks : 30

Distribution of Marks

(a) Hands on Experience (2 Exercises)

(i) MS Excel

07 Marks

(ii) MS Power Point

08 Marks

(b) IT Application Report File

10 Marks

(c) Viva

05 Marks

Design of Practical Question Paper

There is no pre-set question paper provided by the Board for conducting practical examination. This flexibility has been provided to give more freedom to the examiners for the improvement of practical examination, keeping in view the resources and other facilities available in the laboratory of the school. However, detailed instructions on the basis of syllabus and distribution of marks and conduction of practical examination has been provided. Examiners can set the question paper according to the proscribed Curriculum and distribution of marks.

(A) Hands on experience

15 Marks

(i) MS Excel

07 Marks

A problem in spreadsheet related to some of the tools given below to be tested during the examination.

- Formatting cells and data
- Function and formulae (Relative, absolute and Mixed reference)
- Charts
- Printout of the documents(s) should be attached with the answer sheet

(ii) MS Power Point

08 Marks

A power point presentation with 2/3 slides using some of the tools given below to be tested during the examination:

- Editing and formatting slides
- Inserting pictures and sounds
- Animating pictures and text with sound effects

(B) IT Application Report File

10 Marks

Students are supposed to mark IT application Report File containing real life assignments/ presentations using MS Power point and MS Excel. File must have printouts of the following:

At least 5 documents of MS Excel

At least 5 presentation of 4/5 slides.

(C) VIVA

05 Marks

Books suggested :

1. Connecting through computers-I, Jiva Institute of Computer Education, Haryana.
2. Information Technology on line by Dr. M. Afsar Alam, Devraa Books, Delhi-06.
3. Information Technology for CBSE by S. Panchal and A. Sabharwal, Published by Oxford.

Hindi

हिंदी (ऐच्छिक विषय)

अंक : 50

समय : 2 घण्टे

नवमी कक्षा तक आते-आते बच्चों का द्वितीय भाषा के रूप में हिन्दी भाषा संबंधी कुशलताओं पर व्यावहारिक अधिकार हो जाता है वे ससल विषयों पर अपने विचार बोलकर प्रकट कर सकते हैं।

उद्देश्य :-

1. भाषा के शुद्ध, उचित और प्रभावपूर्ण प्रयोग की योग्यता का विकास करना।
2. अर्थ-बोध के साथ सुनने व पढ़ने की योग्यताओं की विकास करना।
3. मौखिक व लिखित अभिव्यक्ति की योग्यताओं का विकास करना।
4. ज्ञान व आनंद प्राप्ति के लिए स्वतंत्र रूप में पढ़ने की योग्यता का विकास करना।
5. स्वागत करना, परिचय लेना-देना, धन्यवाद देना, कृतज्ञताज्ञापन, संवदेना, बधाई आदि की भाषा से परिचित होना और और यथावसर पालन करना।
6. कम से कम पाँच मिनट तक भाषण दे सकता। प्रभावपूर्ण ढंग से कहानी कहना तथा कविता पाठ करना और अभिप्राय में भाग लेना।
7. हिन्दी भाषा, साहित्य और संस्कृति के प्रति गौरव की भावना का विकास करना।
8. समाचार पत्र - पत्रिकाओं को पढ़ने के प्रति सुरुचि उत्पन्न करना।

निर्धारित पाठ्यपुस्तक से निम्नलिखित पाठ्यक्रम का अध्ययन करना है :-

कविता :- प्रार्थना, नेहरू चाचा, राखी।

कहानी :- अंधेर नगरी चौपट राजा, जादू का मोर, शबरी के बेर।

संस्मरण :- बापू के बचपन की घटना।

निबंध :- पेट्रोलियम, नोबेल पुरस्कार, वायु की आत्म-कथा, बड़ा दिन, आगरे का सौंदर्य, रघुपतिसिंह की सच्चाई।

नाटक : भीख माँगना अपराध है।

इन पाठों के आधार पर इस प्रकार के प्रश्न पूछने हैं।

क) बोध सम्बन्धी प्रश्न।	4
ख) शब्द व अर्थ।	3
ग) किसी एक गद्यांश को सरल हिन्दी में लिखना।	4
घ) किसी एक पद्यांश को सरल हिन्दी में लिखना।	4
ङ) किसी पाठ का संक्षेपीकरण।	5
निबन्ध पत्र व व्याकरण-	
क) किसी साधारण विषय पर निबन्ध लेखन। (कम से कम 200 शब्द)।	9
ख) दी गई रूपरेखा के आधार पर कहानी लिखना।	5
ग) पत्र : निजी, व्यावसायिक व सरकारी।	3
घ) मुहावरे।	3
ङ) लिंग, वचन	5
च) शुद्ध व अशुद्ध (शब्द-स्तर पर)।	5

निर्धारित पुस्तक :- "सरल भाषा रामेश्वर दास गुप्ता द्वारा लिखित तथा गुप्ता प्रकाशन डी-35 साऊथ ऐक्सटेंशन भाग - 1 नई दिल्ली-110042 द्वारा प्रकाशित।

टिप्पणी : सभी प्रश्न पाठ्य पुस्तक के अभ्यासों के आधार पर होंगे।

मातृभाषा दा ज्ञान प्राथमिक जमातें च ज़रूरी ते म्हत्त्वपूर्ण होंदा ऐ। विद्यार्थी अपनी भाषा दे राहें अपने देश ते अपने प्रदेश दी, संस्कृति, उर्धू दियें इतहासक, भगोलक, आर्थिके, धार्मिक वगैरा खेतरें दा ज्ञान अति सैहल ते सैहज रूपा च हासल करी सकदे न। नौमीं दसमी थमां पैहलें डोगरी भाषा कुसै बी स्तर उप्पर पाठ्यक्रम च नेई लाई गेदी, इस करिये इ'नें जमातें च बनाई गेदी पाठ्य-सामग्री राहें इस प्रदेश दे विद्यार्थियें गी प्रदेश दियें बन सबनियें कदरें ते उर्धू दे साहित्य ते भाशाई-संरचना दी ज़रूरी जानकारी देना उपयोगी समझेआ गेआ ऐ।

उद्देश्य :-

1. विद्यार्थियें च डोगरी भाषा गी पढ़ने बारै रुचि जगाने दे कनै-कनै डोगरी भाषा ते साहित्य दी जानकारी देना।
2. विद्यार्थियें गी डोगरी भाषा दे सहेई सरूप कनै वाकफ कराना।
3. डोगरी शब्द-बोध ते वाक्य-रचना राहें शुद्ध उच्चारण ते शुद्ध-लेखन दा ज्ञान कराना।
4. देवनागरी लिपि राहें डोगरी भाषा लिखने दी जानकारी देना तां जे विद्यार्थी डोगरी उच्चारण दे मताबक डोगरी भाषा गी देवनागरी लिपि दे लाम्बे च सहेई चाल्ली लिखि सकन।
5. बच्चें गी डोगरी भाषा ते साहित्य बारै जानकारी देना :-
 - क) साहित्य दियें बक्ख-बक्ख विधाएं :-
कविता, कहानी, नाटक, निबंध आदि दे सुआतम कनै वाकफ करोआना।
 - ख) डुग्गर दियें समाजी, सांस्कृतक, इखलाकी कदरें दे कनै-कनै अज्जै-कल्लै दे परिवेश दे मताबक सेहत-सफ़ाई, ज्ञान-विज्ञान वगैरा दी जानकारी देना।
6. विद्यार्थियें गी डोगरी शब्द-भंडार, मुहावरे ते खुआनें दे प्रयोग बारै जानकारी देना।
7. डोगरी दे व्यावहारिक-व्याकरण दा ज्ञान कराना :-
 - क) लिंग, वचन सरबंधी व्यवस्था, समझने दी योग्यता पैदा करना।
 - ख) समानार्थक ते विलोम शब्दें भी समझने दी योग्यता पैदा करना।
 - ग) बक्ख-बक्ख शब्द-भेदि गी समझने दे योग्य बनाना।
 - घ) प्रसंग ते व्याकरणिक शुद्धता दे मताबक खाल्ली धाहर भरने दी योग्यता पैदा करना।

निर्धारित पुस्तक का खाल्ल दिक्ती दी पाठ्य-सामग्री दा अध्ययन करना ऐ
(क) कविता भाग :-

1. कंडिया दा बस्सना : (पं- गंगाराम)
2. डुगार ते डोगरी : (ठा- रघुनाथ सिंह सम्याल)
3. दालती दा थंथा : (पं- हरदत्त शास्त्री)
4. सुरग देस : (किशन स्मैलपुरी)
- परदेस : (परमानंद अलमस्त)
- आजू ऐ धोहड़ी ते कम्म बहरे : (पं- शम्भु नाथ शर्मा)
- पहाड़ें ते नदियें दा देस : (रामलाल शर्मा)
- सन्नासर : (रामनाथ शास्त्री)

(ख) गद्य भाग :-

कहानी :-

1. मंगते दा घराट : (भगवत् प्रसाद साठे)
- एकांकी :-
2. अन्तिम इच्छेआ : (जितेन्द्र शर्मा)
- निबंध :-
3. गरसाल कोठी (बड़भाई) : (विश्वनाथ खजूरिया)
4. सादा शरीर इक अजैबघर : (डा- विजयपुरी)

इन्हें निर्धारित रचनाएं दे आधार उप्पर इस चाल्ती दे प्रश्न पुच्छ जाडन :-

- क) विशे-समग्री दे ज्ञान सरबंधी प्रश्न। 10
- ख) कुसे इक पद्यांश दी सरल डोगरी च व्याख्या। 5
- ग) कुसे इक गद्यांश दी सरल डोगरी च व्याख्या। 5
- घ) शब्द, शब्दार्थ ते वाक्य बनाना। 5
- ङ) समानार्थक शब्द ते विपरीतार्थक शब्द। 5
- च) खाल्ती थाहरें दी पूर्ति करना। 5
- छ) कुसे पाठ दा सार लिखना। 5
- ज) मुहावरे ते खुआनें दे अर्थ लिखना। 5
- झ) दिक्ती दी व्याख्या लेई इक शब्द दा रूप लिखना/लिंग ते वचन दे रूप बदलना। 5

निर्धारित पुस्तक :- मरुए दिया मिञ्जरां, प्रकाशक : जम्मू ते कश्मीर रियास्ती स्कूली शिक्षा बोर्ड।

SANSKRIT

संस्कृत (ऐच्छिक)

अंक : 50

समय : 2 घण्टे

उद्देश्य :-

1. विद्यार्थियों में शुद्ध संस्कृत उच्चारण की योग्यता उत्पन्न करना।
2. अर्थबोध द्वारा सरल संस्कृत समझने तथा लिखने की योग्यता उत्पन्न करना।
3. संस्कृत शब्दों का ज्ञान करवाना।
4. संस्कृत शब्दों की रूपावली का आरम्भिक ज्ञान पाठकों को देना।
5. संस्कृत धातुरूपावली से परिचित करवाना।
6. विद्यार्थियों में नैतिक मूल्यों के प्रति आस्था रूचि उत्पन्न करना।

गद्य पद्य तथा व्याकरण:-

1. निर्धारित पाठ्य-पुस्तक-सरल संस्कृत शिक्षक, भाग-3 भारतीय विद्याभवन, बम्बई द्वारा प्रकाशित।
2. सुबोध संस्कृत व्याकरण अथवा प्रदीप व्याकरण।

पाठ्यक्रम:-

	अंक
1. गद्यभाग :- निर्धारित पुस्तक के पाठ 1-5 (एक से पाँच)	12
2. शब्द-अर्थ :- निर्धारित पुस्तक के पाठ 1-5 (एक से पाँच)	10
3. सुभाषितानि :- पाठ ग्यारह	12
4. राम, नर, मुनि, हरि, साधु, भानु शब्दों के विभक्ति-रूपों का स्मरण तथा लेखन।	8
5. भू (भव), हस्, गम्, गच्छ, पत् धातुओं का लट्, लोट्, लङ्, लृट्, लकारों में स्मरण तथा लेखन।	8

निर्धारित पाठ्यक्रम के आधार पर निम्नप्रकार के प्रश्न पूछे जाएँ:

1. दो गद्यांशों का हिंदी अनुवाद।
2. दस संस्कृत शब्दों के हिन्दी में अर्थ।

3. पाठ्यपुस्तक के ग्याहरवें पाठ से दो पद्यों का हिन्दी में अनुवाद ।
 4. पाठ्यक्रम में दिए गए शब्दों में से किसी एक शब्द की विभक्ति सभी कारकों तथा सभी वचनों में ।
 5. पाठ्यक्रम में दी गई धातुओं के रूप निर्धारित लकारों व तीनों पुरुषों में ।
- प्रत्येक प्रश्न में 50 से 100 प्रतिशत की छूट (बीबाबय) आवश्यक है। उदाहरणतया विद्यार्थियों द्वारा यदि दो गद्यांशों का अनुवाद अपेक्षित है, तो प्रश्न में दो से अधिक गद्यांश डाले जाएँ। इसी प्रकार अन्य प्रश्नों में भी छूट आवश्यक है।

ཅོད་ཡིག་འཛིན་གྲ་དགུ་པ།

Bhoti

Book Prescribed

སྒྲིབ་དེ་བཅའ་- གཞོན་ལུང་མཛེས་ཀྱི་དཀ།

མངའ་འཇེ་རྒྱ་མཐོང་ལ་ལུང་གི་མི་ཀུལ་ཡི་རྩ་ཀེ་ཤན་གྱིས་པར་བསྐྱེད་བྱས་པ།

སྒྲིབ་མཛེས་དང་ལོ། (1st Term Course) ཡང་། 50

1.	ཅོད་ལུག	Prose Section	ཡང་།	20
2.	ཅོད་མ་བཅད།	Poetry Section	ཡང་།	10
3.	བད་སྒྲིབ།	Grammar	ཡང་།	20

༢༨ གི་སློབ་དེབ་ནང་ཡོད་པའི་གཤམ་གསལ་ཚིག་ལྷན་
 ༡༽ ལ་དྲགས་ཀྱི་ས་གནི་ཚགས་ཚུལ། ཁག་དང་པོ།
 ༢༽ ལ་དྲགས་ཀྱི་ས་གནི་ཚགས་ཚུལ། ཁག་གཉིས་པ།
 ༣༽ ལོ་རྒྱུ་བ་རིན་ཆེན་བཟང་པོ།
 ༤༽ འབྲུང་བའི་དེན་འབྲེལ།
 ༥༽ སློབ་དཔོན་ཉ་དབྲངས།
 ༦༽ བྱ་བུ་བས་རྒྱལ་པོ།

༡༽ **ཚིགས་བཅད། (Poetry Section)**

༢༨ གི་སློབ་དེབ་ནང་ཡོད་པའི་གཤམ་གསལ་ཚིགས་བཅད།
 ༡༽ དུས་ལོ་མ།
 ༢༽ ལྷང་ས་འོད་འབྲུམ།
 ༣༽ ཡོན་ཏན་ལ་འབད་པར་བསྐྱལ་བ།
 ༤༽ རྒྱུ་བཟོན་བཅོས།
 ༥༽ དམུལ་བ་ཅན།
 ༦༽ ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད།

༡༽ **བད་སྟོན། (Grammar)**

- ༡༽ ལྷན་བཟུ། ལ་དོན། ཡི་ལྡན། གསུམ་གྱི་ནང་ནས་གཉིས་གྱི་
དོན་དང་དཔེ་བཅོམ་འབྲི་རྒྱ། ཡང་། 2
- ༢༽ རྒྱ་རྒྱུད་དང་ལྷག་བཅས་གཉིས་གྱི་ནང་ནས་གཅིག་གི་དོ་བོ་དང་དཔེར་
བཅོམ་འབྲི་རྒྱ། ཡང་། 2
- ༣༽ དེ་གེ་དང་སྐད་ལྷན་གཉིས་གྱི་ནང་ནས་གཅིག་འབྲི་རྒྱ། ཡང་། 2
- ༤༽ བཅོམ་གཞི་བཞི་ཡི་ནང་ནས་གཅིག་གི་བཤད་པ་འབྲི་རྒྱ། ཡང་། 4
- ༥༽ ཡི་གེ་འབྲི་རྒྱ་གནས་དང་དོ་བོ་དབྱེ་བཅས་གྱི་སྐོར་འབྲི་རྒྱ། ཡང་། 2

སྐབས་གཉིས་པ། (IInd Term Course) ཡང་། 50

- ༡༽ ཚིག་ལྷུག Prose Section ཡང་། 20
- ༢༽ ཚིགས་བཅད། Poetry Section ཡང་། 10
- ༣༽ བད་སྟོན། Grammar ཡང་། 20

ཚིག་ལྷུག (Prose Section)

- རང་གི་སློབ་དེབ་ནང་ཡོད་པའི་གསལ་གསལ་ལ་ཚིག་ལྷུག
- ༡༽ རིའི་སེམས་ཅན་ཁག་དང་པོ།
- ༢༽ རིའི་སེམས་ཅན་ཁག་གི་གཉིས་པ།
- ༣༽ ས་པོ། རྒྱ་དཀར་རྒྱལ་མཚན།

First Term Test

Marks : 30

Time: 2 hours

སྐབས་དང་པོའི་ཤེས་ཚད་བཏག་པ།

༡། ཚིག་རྒྱུག (Prose)

༡༽ རང་གི་སློབ་ཚན་གྱི་དྲི་བ་དུག་གི་ནང་ནས་བཞི་ལ་ལན་འབྲི་རྒྱ། ཡང་། 4

༢༽ རང་གི་སློབ་ཚན་ལས་ལོ་ཙུ་བ་རིན་ཆེན་བཟང་པོ་དང་། སློབ་དཔོན་ཏེ་

དབྱངས་གཉིས་ལས་གཅིག་གི་མཛད་རྒྱུ་ ཡང་། 4

༣༽ ས་གཞི་ཆགས་ཚུལ་སློབ་ཚན་གཉིས་དང་། འབྲུང་བཞི་རྟེན་འབྲེལ་ལས་

གཅིག་གི་སྐོར་མཛོད་བསྟུན་བྱས་ནས་འབྲི་རྒྱ། ཡང་། 4

༢༽ ཚིགས་བཅད། (Poetry)

༡༽ ཚིགས་བཅད་གཉིས་ཀྱི་ནང་ནས་གཅིག་གི་འགྲེལ་པ་འབྲི་རྒྱ། ཡང་། 2

༢༽ ཚིགས་བཅད་ཚོམ་པ་པོ་གཉིས་ཀྱི་ནང་ནས་གཅིག་གི་ལོ་རྒྱུས་འབྲི་རྒྱ།

ཡང་། 2

༣༽ ཚིག་དཀར་པ་བཅུའི་དོན་བྲིས་ཏེ་བཛོད་པ་ངོ་རྒྱུ།

ཡང་། 2

8) गवसदापना

9) भेदविचक्षणवर्षा

वदःसुदा (Grammar)

1) छन्दःवस्तु, अर्था, अर्थ, अर्थोद्देश्यदत्तव

2) उक्तसुदा, अर्थवर्षा, अर्थोद्देश्यवर्षा

3) अर्थोद्देश्य, अर्थवर्षा

4) अर्थोद्देश्यवर्षा

Assessment of Ist Term Course

Students will be given 7 unit tests each of 10 marks and a term test (T1) at the end of Ist term course having a weightage of 30 marks.

These tests are to be given in accordance with the continuous and comprehensive evaluation scheme introduced by the Board at Secondary stage.

ང་། ཚན་རིག་འབྲུང་ཚུལ།

ཅ། རྒྱུ་ལམ་ལེ་ཀྱང།

ཆ། ལྷན་ལམ།

ཚིགས་བཅད། (Poetry Section)

རང་གི་སློབ་དེབ་ནང་ཡོད་པའི་གསལ་གསལ་ཚིགས་བཅད།-

ཀ། ཅོ་ཀ་མིའི་མཛེས་ལོ།

ཁ། རྒྱང་གི་བརྟན་བཅོས།

ག། ཡོན་ཏན།

ང་། བསྐབ་བྱ་དངོས་གྲུབ་ཚུ་མིག།

ཅ། རྒྱུ་གཡེངས་པ།

ཆ། རྟེན་གསེང།

ཇ། བསྐབ་བྱ་སྒྲ་ཚིགས།

བད་རྟོན། (Grammar)

ཀ། འབྲུང་རྟེན། འབྲུང་ཁྲུངས། འཕོད་སྐྱོད། ལྷན་རང་དབང་ཅན།

ཁ། ཡི་གེ། རྟན་ལྷ།

ག། བཤད་པ།

Assessment of IInd Term Course

During the transaction of IInd term course, students would be given one unit test of 10 marks and a term test (T2) of 40 marks. These tests should be given as per the guidelines laid down in continuous and comprehensive evaluation scheme introduced by the Board at secondary stage.

Second Term Test

Marks: 40

Time: 2 hours.

སྐབས་གཉིས་པའི་ཤེས་ཚད་བརྟག་པ།

༡༽ ཚིག་ལྷན་ (Prose)

༡༽ རང་གི་སློབ་ཚན་གྱི་དྲི་བ་དུག་གི་ནང་ནས་བཞི་ཡི་ལན་དྲིས། ཡང་། 4

༢༽ རང་གི་སློབ་ཚན་ནང་གི་ས་པའ་ཀྱན་དགའ་ལྷུ་ལ་མཚན་དང་། འཕྲུ་

ལམ་བཤུ་རྒྱུ་གཉིས་ཀྱི་ནང་ནས་གཅིག་གི་མཛད་ཚུལ་དྲིས། ཡང་། 4

༣༽ རིའི་མེམས་ཅན་རྣམས་ལས་གསུམ་གྱི་སློབ་འབྲི་ལྷན། ཡང་། 4

༤༽ ཚན་རིག་འབྲུང་ཚུལ་དང་། རྒྱུ་ལམ་གཉིས་ཀྱི་ནང་ནས་གཅིག་གི་སློབ་

དོན་འབྲི་ལྷན། ཡང་། 4

ਪਾਠਕ੍ਰਮ-ਪੰਜਾਬੀ (ਅਖਤਿਆਰੀ)

ਕੁਲ ਅੰਕ : 40

ਸਮਾਂ : 2 ਘੰਟੇ

ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਨਾ ਬਚਿਆਂ ਲਈ ਅੱਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਮਹਤਵਪੂਰਣ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਭੂਗੋਲਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜਾਣਨ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਤੇ ਸਰਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਭਾਸ਼ਾ-ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਸਹੀ ਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੇਵੀਂ ਤੇ ਦਸਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਨੇਵੀਂ ਦਾ ਇਥੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲੀ ਸਮਗਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਦਾਚਾਰ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਸਰਲ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੇਰ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਮਈ ਸਮਰੱਥ ਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਹੈ। ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪਤਾਈ ਦਾ ਮੁਖ ਮਤੰਵ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਵ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਬੋਲ, ਪਤ ਤੇ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵਿਵਾਹਾਰਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਕਾਰਜ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣ ਸਕਣ ਆਦਿ :

ਉਦੇਸ਼ :-

1. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ।
2. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਧ ਉਚਾਰਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ।
3. ਪੰਜਾਬੀ ਪੜਨ ਵਾਲੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਬੋਧ ਤੇ ਵਾਕ ਬੋਧ ਦਾ ਗਿਆਣ ਦੇਣਾ।
4. ਪੰਜਾਬੀ ਰੁਏਵਲੀ ਭਾਵ ਲੇਖ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਆਦਿਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ।
5. ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਕਰਣ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦਸਦੇ ਹੋਏ ਮੁਹਾਵਰੇ, ਅਖਾਣ ਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ।
6. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਬਚਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਕਰਾਣੀ।
7. ਬਚਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਝਣ, ਸੁਣਨ, ਪੜਨ ਤੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ।
8. ਬਚਿਆਂ ਅੰਦਰ ਸੁਧ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨੀ।

੯. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਸਾਹਿਤਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਭਾਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਲਬੱਧ ਕਰਾਉਣੇ।

੧੦. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਵਿਰਸੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਆਦਿ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੈਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਹੇਠ ਦਿਤੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੇ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਤੇ ਅੰਕਵਾਰ ਵੰਡ ਹੇਠਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉ	ਕਵਿਤਾ ਭਾਗ	੨੦ ਅੰਕ
ਅ	ਵਾਰਤਕ ਭਾਗ	੨੦ ਅੰਕ
ੲ	ਵਿਆਕਰਣ ਭਾਗ ਤੇ ਰਚਨਾਵਲੀ	੧੦ ਅੰਕ

ਉ :- ਕਵਿਤਾ ਭਾਗ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ :-

- ੧ ਪਹਿਮ
- ੨ ਵੇਹਲਾ
- ੩ ਟੁਕੜੀ ਜਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰੀ
- ੪ ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕੁੰਜੀ
- ੫ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਜੱਟ
- ੬ ਹਲ ਵਾਉਣ

ਕਵਿਤਾ ਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੇਠਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਗਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਪੁਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਕੁਲ ਅੰਕ ੨੦

ੳ	ਕਿਸੇ ਇਕ ਬੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਸ ਕੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।	੫
ਅ	ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਸਾਰਅੰਸ਼ ਲਿਖੋ।	੪
ੲ	ਕਵੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।	੫
ਸ	ਕਵਿਤਾਂ ਦਾ ਭਾਵ-ਅਰਥ ਦਸੋ।	੪
ਹ	ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੋ।	੨

ਅ :- ਵਾਰਤਕ ਭਾਗ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ :-

- ੧ ਪੋਸਤੀ ਦੀ ਕਮਾਈ
- ੨ ਗੰਗਾ ਇਸ਼ਨਾਨ
- ੩ ਤਾਸ਼ ਦੀ ਆਦਤ
- ੪ ਚੰਨ

੫	ਆਓ ਮਿਤਰ ਬਣਾਈਏ	
੬	ਮੰਕੇਸ਼ਵਰੀ	
	ਵਾਰਤਕ ਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੇਠਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਗ ਵਿਚ ਪੁਛੇ ਜਾਣਗੇ	ਕੁਲ ਅੰਕ ੨੦
ੳ	ਕਿਸੇ ਇਕ ਲੇਖ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਸਾਰ-ਅੰਸ਼ ਦਿਓ।	੫
ਅ	ਕਿਸੇ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੋ।	੫
ੲ	ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਾਰਤਕ ਕਾਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਓ।	੫
ਸ	ਵਾਰਤਕ ਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਉਤਰ ਦਿਓ।	2½
ਹ	ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰ ਕਰੋ।	2½

ੲ :- ਵਿਆਕਰਣ ਤੇ ਰਚਨਾਵਲੀ ਭਾਗ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ :-

੧	ਲੇਖ	
੨	ਪਤਰ	
੩	ਅਰਜੀ	
੪	ਲਿੰਗ-ਪੁਲਿੰਗ/ਵਚਨ	
੫	ਨਾਉ-ਪੜਨਾਉ ਤੇ ਕ੍ਰਿਆ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ ਆਦਿ।	
	ਵਿਆਕਰਣ ਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੇਠਲੇ ਕਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਛੇ ਜਾਣਗੇ।	ਕੁਲ ਅੰਕ ੧੦
ੳ	ਕਿਸੇ ਚਲਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਲੇਖ ਜਾਂ ਅਰਜੀ ਜਾਂ ਪਤਰ ਲਿਖਣਾ।	੫
ਅ	ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦ ਲਿੰਗ-ਪੁਲਿੰਗ ਵਚਨ ਬਦਲਣ ਲਈ ਦੇਣੇ।	੨
ੲ	ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਉ-ਪੜਨਾਉ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੁਣਨੇ/ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ।	੦੧
ਸ	ਕ੍ਰਿਆ ਕੀ ਹੈ? ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਭੇਦ ਦਸੋ।	੦੨
	ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਲਈ ਅਧਾਰਤ ਪੁਸਤਕ :-	
	ਮੈਟ੍ਰੀਕੁਲੇਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਰਸ	

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :- ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਟੇਟ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਸਕੂਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ